

Badania oczekiwanych przez pracodawców kompetencji zawodowych mechanika pojazdów samochodowych w Polsce, Niemczech i Portugalii

Research on employers' expectations towards professional competences for the occupation 'A car mechanic' in Poland, Germany and Portugal

Słowa kluczowe: analizy porównawcze, badanie potrzeb, kompetencje zawodowe, mechanik pojazdów samochodowych, stanowiska pracy, przedsiębiorcy.

Key words: comparative analyses, needs analysis, professional competences, car mechanic, work posts, entrepreneurs.

Abstract. The need for forecasting the demand for professional qualifications, creation of a common system of vocational qualifications and their recognition in the EU countries was the reason for conducting the research *Erasmus + project: Recognition of vocational qualifications for the purpose of transfer on the European job market*. Diagnostic studies among employers in three European countries and a comparative study of expected professional competences for a car mechanic occupation in Poland, Germany and Portugal made it possible to identify the similarities and differences in the expectations of the labour market.

Wprowadzenie. Różnorodność systemów kształcenia zawodowego w państwach UE powoduje, iż uzyskane w wyniku kształcenia formalnego kompetencje zawodowe w jednym kraju nie są wprost uznawane w innym państwie UE, bowiem są niedostosowane do potrzeb europejskich pracodawców. Przedsiębiorcy z krajów UE, poszukujący pracowników, nie są w stanie ocenić, jakie kwalifikacje zawodowe towarzyszą formalnym dokumentom potwierdzającym kwalifikacje w danym zawodzie, a absolwenci szkół zawodowych/pracownicy mają z tego powodu utrudniony dostęp do europejskiego rynku pracy.

Analiza porównawcza kwalifikacji zawodowych wymaganych przez pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich wskaże na elementy wspólne i różnice potrzeb kompetencyjnych pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich.

Celem badań było pozyskanie aktualnych informacji z rynku pracy od pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich o wymaganiach kompetencyjnych pracowników zatrudnionych na typowych stanowiskach pracy w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych oraz analizowanie wyników badań pod kątem zbieżności i różnic ww. oczekiwań.

W artykule podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania:

Jakie kompetencje zawodowe mechanika pojazdów samochodowych są oczekiwane przez pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich?

Jakie występują zbieżności i różnice w oczekiwanych kompetencjach zawodowych ww. zawodu wśród europejskich pracodawców?

Metodyka badań międzynarodowych. W badaniach zastosowano następujące metody badań: analiza dokumentów (Maszke A.W., 2004, s. 197), sondaż diagnostyczny (Łobocki M., 2004, s. 256).

W badaniach wykorzystano definicje kluczowych pojęć stosowanych w badaniach zawodozawczych¹:

- Kompetencje zawodowe to wszystko to, co pracownik wie, rozumie i potrafi wykonać, odpowiednio do sytuacji w miejscu pracy. Opisywane są trzema zbiorami: wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych.
- Kompetencje społeczne to zdolność autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym oraz kształtowania własnego rozwoju, z uwzględnieniem kontekstu etycznego.
- Kompetencje kluczowe rozumiane jako wiedza, umiejętności i postawy odpowiednie do sytuacji, niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia.

Badania prowadzono dwuetapowo:

I etap – badania oczekiwanych kompetencji zawodowych osób pracujących w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych w Polsce, Niemczech i Portugalii.

Badania diagnostyczne prowadzono z wykorzystaniem kwestionariusza wywiadu (bezpośredniego lub telefonicznego). Badania rozpoznawcze do opracowania narzędzia badawczego prowadzono poprzez analizę dokumentów (wymienionych w wykazie literatury) i badania teoretyczne prowadzono w ramach projektu europejskiego Erasmus+ nt. *Recognition of vocational qualifications for the purpose of transfer on the European job market* (Rozpoznawanie kwalifikacji zawodowych dla potrzeb transferu na europejskim rynku pracy) transVETjob².

Kwestionariusz diagnostyczny składał się z 7 części:

1. Typowe stanowiska pracy w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych.
2. Wykaz zadań zawodowych w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych.
3. Wykaz kompetencji zawodowych.
4. Opis kompetencji zawodowych (wiedza, umiejętności, kompetencje personalne).
5. Profil kompetencji kluczowych.
6. Słownik pojęć.
7. Charakterystyka respondentów.

¹ Na podstawie: Opracowanie opisów standardów kompetencji zawodowych. Projekt B2.2. Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców. Materiały szkoleniowe – instruktażowe. Wybór i opracowanie H. Bednarczyk, D. Koprowska, I. Woźniak, T. Kupidura, ITeE – PIB w Radomiu. Na prawach rękopisu, 2013 r., s. 34.

² Projekt Erasmus nt. Rozpoznawanie kwalifikacji zawodowych dla potrzeb transferu na europejskim rynku pracy”, transVETjob, realizowany przez partnerstwo instytucji: Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Ostrołęce, Instytut Technologii Eksploatacji. Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, Agencja Rozwoju Regionalnego Spółka z o.o. w Ostrołęce, Handwerkskammer Erfurt, Niemcy, Associação Intercultural Amigos da Mobilidade, Barcelon, Portugalia, 2015–2018.

Respondenci udzielali odpowiedzi w skali 5-stopniowej: „zbędne – mało ważne – istotne – ważne – bardzo ważne”, wstawiając znak „X” w odpowiednim miejscu tabeli oraz mogli proponować własne zapisy w pozostawionych w tym celu wolnych miejscach kwestionariusza.

Doradcy (zespół projektowy partnera niemieckiego z Handwerkskammer) uznali wiedzę dotyczącą kompetencji jako kluczową dla kształcenia zawodowego mechaników pojazdów samochodowych w Niemczech. W związku z tym, że wszystkie elementy wiedzy klasyfikowane były jako kluczowe, zostały wykluczone z badań.

Analiza wyników badań sondażowych prowadzona była w oparciu o wskaźnik ważności (skala 5-stopniowa, gdzie skali oceny bardzo ważne–ważne–istotne–mało istotne–zbędne” przypisano wartości „5–4–3–2–1”).

Wskaźnik ważności zadań i kompetencji zawodowych obliczono według wzoru³:

$$W = \frac{\sum_{i=1}^5 L_i \cdot i}{\sum_{i=1}^5 L_i}$$

gdzie:

- W – wskaźnik ważności zadania,
- L_i – liczba respondentów wystawiających daną ocenę,
- i – wartość stopnia skali ($i = 1, 2, 3, 4, 5$).

Wartość wskaźnika ważności w zaokrągleniu równa bądź większa od wartości 3,5 wskazywała na ważność kompetencji do wykonywania zadań zawodowych w zawodzie. W związku z tym, że wiedza dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych w Niemczech jest kluczowa i nie była uwzględniana w badaniach sondażowych, to do analiz wyników badań przyjęto w badaniach dla wiedzy wskaźnik ważności o wartości „5”.

II etap – analiza porównawcza oczekiwań pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich w zakresie kompetencji zawodowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych.

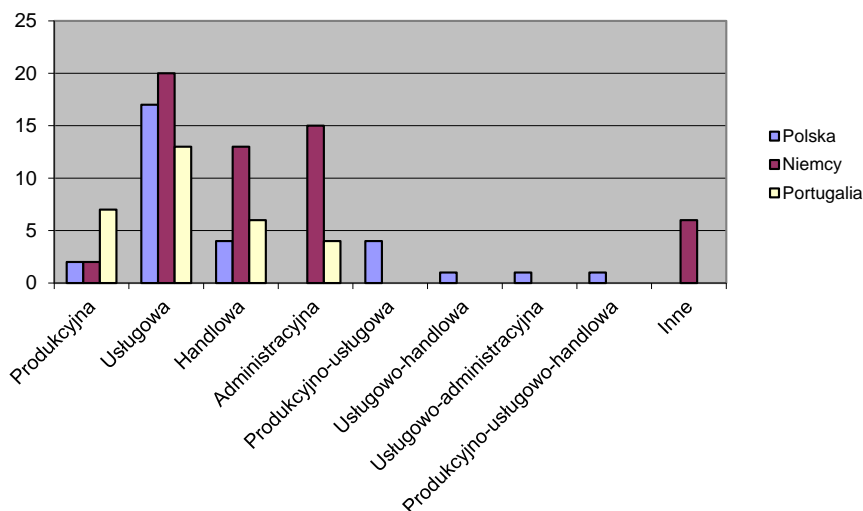
Analiza dotyczyła spójności opinii (wskaźnik ważności równy lub większy od wartości wskaźnika 3,5) i różnic (wskaźnik ważności wskaźnika poniżej 3,5) w oczekiwanych kompetencjach zawodowych osób zatrudnionych na typowych stanowiskach pracy w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych w Polsce, Niemczech i Portugalii.

Wartości wskaźników ważności kompetencji zawodowych dla trzech krajów przedstawiono w formie tabelarycznej. Wyróżniono w tabeli istotność kompetencji zawodowych.

Badania oczekiwanych kompetencji zawodowych osób pracujących w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych w Polsce, Niemczech i Portugalii, I etap badań. Do badań diagnostycznych wytypowano po 30 firm z Polski, Niemiec i Portugalii zatrudniających mechaników pojazdów samochodowych (ogółem 90 przedsiębiorstw). Badania przeprowadzono w II kwartale 2016 r.

³ *Opracowanie opisów standardów...*, op.cit., s. 68.

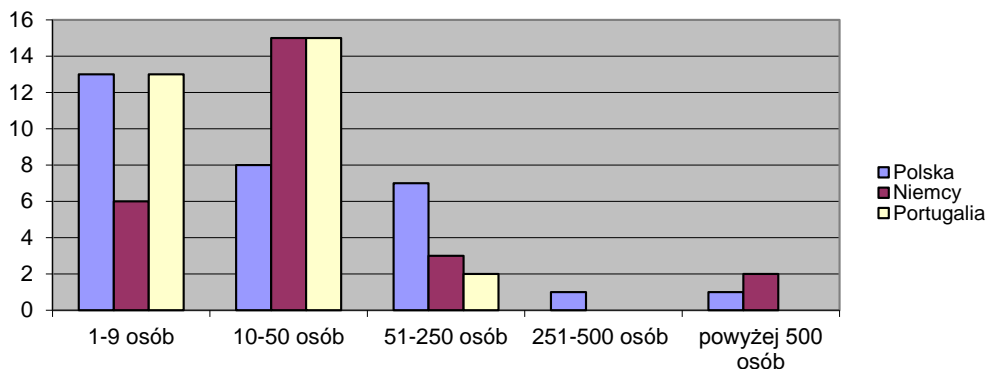
Charakterystyka badanych firm. Badane firmy reprezentowały wszystkie rodzaje działalności gospodarczej. Część firm prowadzi działalność mieszaną. Przedsiębiorstwa najczęściej prowadziły działalność usługową, najliczniej dominującą formą działalności na rynku.

Rys. 1. Rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej badanych firm w Polsce, Niemczech i Portugalii

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów z badań partnerów projektu.

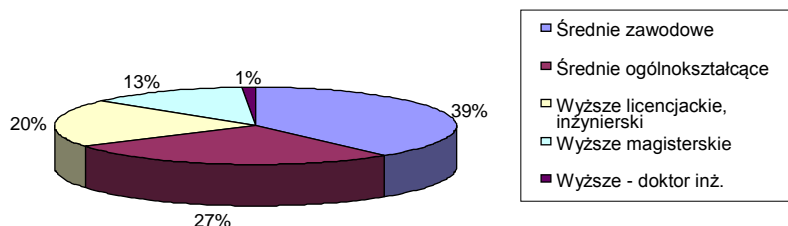
W badaniach uczestniczyły firmy z każdej grupy wielkości przedsiębiorstw. Dominowały małe i mikrofirmy (odpowiednio stanowiły 44% i 37%).

Rys. 2. Wielkość badanych firm w Polsce, Niemczech i Portugalii, wg liczby zatrudnionych

Źródło: opracowanie własne, na podstawie raportów z badań partnerów projektu transVETjob.

Charakterystyka respondentów badań, wybrane wyniki. Respondentami badań byli przede wszystkim mężczyźni (83%). Najliczniejszą grupę stanowili respondenci w przedziale wieku 21–40 lat (45%). Drugą co do wielkości grupą były osoby w wieku powyżej 40 lat (40%). Osoby młode w wieku 18–25 lat stanowiły 15% badanych firm.

Rys. 3. Wykształcenie respondentów biorących udział w badaniach

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów z badań partnerów projektu.

Najliczniejszą grupę respondentów stanowią osoby z wykształceniem średnim zawodowym i ogólnokształcącym (66%).

Badania prowadzono wśród osób, które zajmowały następujące stanowiska pracy: dyrektor zarządzający, prezes zarządu, właściciel firmy, mistrz, inżynier, technik mechaniczny, menadżer sprzedaży.

Identyfikacja istotnych umiejętności zawodowych mechanika pojazdów samochodowych oraz porównanie oczekiwań (zbieżności i różnice) według opinii pracodawców w wybranych krajach europejskich przedstawia tabela 1–3.

Analiza porównawcza oczekiwań pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich w zakresie kompetencji zawodowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych, II etap badań. Kompetencje zawodowe mechanika pojazdów samochodowych uwzględniają dwa zagadnienia: diagnozowanie usterek pojazdu samochodowego oraz naprawianie podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych. Pracodawcy polscy, niemieccy i portugalscy uznali obie kompetencje zawodowe mechanika pojazdów samochodowych za bardzo ważne do wykonywania zadań zawodowych.

Istotność kompetencji zawodowych (umiejętności, kompetencji personalnych i społecznych), według opinii pracodawców, które powinien posiadać mechanik pojazdów samochodowych przedstawiają tab. 1–3.

Spójność opinii. Zbieżne opinie pracodawców dotyczą ważności umiejętności nr 3, 4, 7, 8, 9 (tab. 1) w zakresie diagnozowania usterek pojazdów samochodowych, Pracodawcy z Polski i Niemiec uznali za istotne umiejętności nr 1, 2, 5, 6, 10, 11 (tab. 1).

Tabela 1. Stopień ważności umiejętności, które powinien posiadać mechanik pojazdów samochodowych w zakresie diagnozowania usterek pojazdów samochodowych, zgodnie z opinią pracodawców

Lp.	Umiejętności	Polska	Niemcy	Portugalia
		Wskaźnik ważności		
1	Przestrzegać zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej, ergonomii, ochrony środowiska w zakresie diagnozowania podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych	4,4	4,4	2,5
2	Sporządzać zlecenie serwisowe pojazdu samochodowego do diagnostyki	3,5	4,2	3,3
3	Klasyfikować pojazdy samochodowe	3,6	4,3	3,7
4	Charakteryzować budowę pojazdów samochodowych oraz objaśniać zasady działania podzespołów i zespołów tych pojazdów	4,1	4,1	3,5
5	Przestrzegać norm dotyczących rysunku technicznego, części maszyn, materiałów konstrukcyjnych i eksploatacyjnych	3,8	4,2	2,7
6	Rozpoznawać elementy oraz układy elektryczne i elektroniczne	4,1	4,3	3,2
7	Stosować narzędzia i przyrządy pomiarowe do wykonania diagnostyki pojazdów samochodowych	4,1	4,5	3,7
8	Dobierać metody oraz określać zakres diagnostyki podzespołów i zespołów pojazdów	4,1	4,1	3,6
9	Wykonywać diagnostykę pojazdów samochodowych z użyciem przyrządów pomiarowych (silników, układów podwozia, nadwozia, ogumienia)	4,4	4,5	3,5
10	Interpretować wyniki badań diagnostycznych pojazdów samochodowych	4,3	4,4	3,4
11	Stosować programy komputerowe do diagnostyki pojazdów samochodowych,	4,1	4,5	3,1
12	Stosować przepisy ruchu drogowego i kierujących pojazdami	2,9	4,3	2,4
13	Podejmować i prowadzić działalność gospodarczą	2,7	4,3	2,5

Uwaga: umiejętności istotne (wskaźnik ważności równy, większy od 3,5) zaznaczono czcionką pogrubioną.

Źródło: opracowanie własne.

Różnice w opiniach pracodawców. Mało istotne są umiejętności dotyczące stosowania przepisów ruchu drogowego i kierujących pojazdami, zdaniem polskich i portugalskich pracodawców oraz podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Ponadto pracodawcy portugalscy uznali, że umiejętności nr 1, 2, 5, 6, 10, 11 są mało istotne do diagnozowania usterek w pojazdach samochodowych (wskaźniki ważności od 2,4 do 3,4).

Tabela 2. Stopień ważności umiejętności, które powinien posiadać mechanik pojazdów samochodowych w zakresie naprawiania podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych zgodnie z opinią pracodawców

Lp.	Umiejętności	Polska	Niemcy	Portugalia
		Wskaźnik ważności		
1	Przestrzegać zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej, ergonomii, ochrony środowiska w zakresie naprawy podzespołów i zespołów pojazdów samochodowych	4,1	4,4	3,4
2	Posługiwać się dokumentacją techniczną maszyn i urządzeń	4,0	4,3	2,5
3	Posługiwać się rysunkiem technicznym podczas prac montażowych i instalacyjnych	3,7	4,3	3,1
4	Lokalizować uszkodzenia zespołów i podzespołów samochodów osobowych	4,6	4,5	3,6
5	Dobierać metody naprawy pojazdów samochodowych	4,4	4,4	3,7
6	Demontować zespoły i podzespoły pojazdów samochodowych	4,2	4,4	3,2
7	Dobierać zespoły lub podzespoły pojazdów samochodowych lub ich zamienniki do wymiany	4,1	4,5	3,8
8	Wymieniać uszkodzone zespoły i podzespoły pojazdów samochodowych z wykorzystaniem urządzeń i narzędzi warsztatowych	4,4	4,3	3,5
9	Dobierać materiały eksploatacyjne	4,0	3,5	2,4
10	Kontrolować jakość naprawy pojazdów samochodowych	4,2	4	3,9
11	Wykonywać okresową obsługę techniczną pojazdów samochodowych	4,1	4,3	3,6
12	Ocenić jakość wykonania naprawy i ustalić jej koszt	3,6	3,8	3,1
13	Sporządzać kosztorys naprawy	2,9	3,5	3,8

Uwaga: umiejętności istotne (wskaźnik ważności równy, większy od 3,5) zaznaczono czcionką pogrubioną.

Źródło: opracowanie własne.

Spójność opinii. Ważne dla pracodawców zatrudniających mechaników pojazdów samochodowych są umiejętności nr 4, 5, 7, 8, 10, 11 (tab. 2), Równie istotne dla pracodawców z Polski i Niemiec są umiejętności nr 1, 2, 3, 6, 9, 12. Natomiast dla pracodawców z Niemiec i Portugalii także umiejętność sporządzania kosztorysu naprawy (wskaźnik ważności odpowiednio: 3,5 i 3,8).

Różnice w opiniach pracodawców. Pracodawcy polscy uznali, że sporządzanie kosztorysu naprawy jest mało istotną umiejętnością mechanika pojazdów samochodowych (wskaźnik ważności 2,9).

Pracodawcy z Portugalii umiejętności nr 1, 2, 3, 6, 9 i 12 ocenili jako mało istotne do wykonywania zadań zawodowych (tab. 2).

Analiza porównawcza kompetencji personalnych i społecznych. W pracy zawodowej niezwykle istotna jest m.in. odpowiedzialność za wykonywane zadania, wrażliwość społeczna, otwartość na drugiego człowieka, współpraca zespołowa czy umiejętność rozpoznawania swoich luk kompetencyjnych. W tab. 3 przedstawiono porównanie istotności dla pracodawców polskich, niemieckich i portugalskich kompetencji personalnych i społecznych mechanika pojazdów samochodowych.

Tabela 3. Stopień ważności kompetencji personalnych i społecznych istotnych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych, zgodnie z opinią pracodawców

Lp.	Kompetencje personalne i społeczne	Polska	Niemcy	Portugalia
		Wskaźnik ważności		
1	Ponosi odpowiedzialność za realizację zadań związanych z diagnostyką i naprawą pojazdów samochodowych	4,4	3,9	3,4
2	Jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań	4,0	3,9	3,3
3	Przestrzega tajemnicy zawodowej	3,8	4,2	3,9
4	Potrafi oceniać swoje działania i działania swojego zespołu oraz przyjmować odpowiedzialność za ich skutki w zakresie usług naprawy pojazdów samochodowych	4,1	3,9	3,9
5	Pracuje częściowo samodzielnie i podejmuje współpracę w zorganizowanych warunkach	4,2	4,1	3,6
6	Rozpoznaje własne potrzeby edukacyjne, aktualizuje swoją wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe	3,9	4,2	3,7
7	Potrafi radzić sobie ze stresem	3,9	4	2,7

Uwaga: umiejętności istotne (wskaźnik ważności równy, większy od 3,5) zaznaczono czcionką pogrubioną.

Źródło: opracowanie własne.

Spójność opinii. Pracodawcy wskazali, iż kompetencje personalne i społeczne nr 3, 4, 5, 6 (tab. 3) mają ważne znaczenie dla zatrudnienia pracownika. Istotne dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych z Polski i Niemiec są także kompetencje nr 1, 2, 7.

Różnice w opiniach pracodawców. Mało istotne do wykonywania zadań zawodowych mechanika pojazdów samochodowych, zdaniem pracodawców z Portugalii, są kompetencje nr 1, 2, 7.

Analiza porównawcza kompetencji kluczowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych. Obok kompetencji zawodowych istotne dla pracodawców, w dobie rozwoju technologicznego, są postawy i umiejętności ustawicznego doskonalenia się, stosowania nowoczesnych technologii informatycznych czy rozwiązywania problemów, czyli kompetencje natury ogólnej. Kompetencje kluczowe⁴ są nieusuwalne,

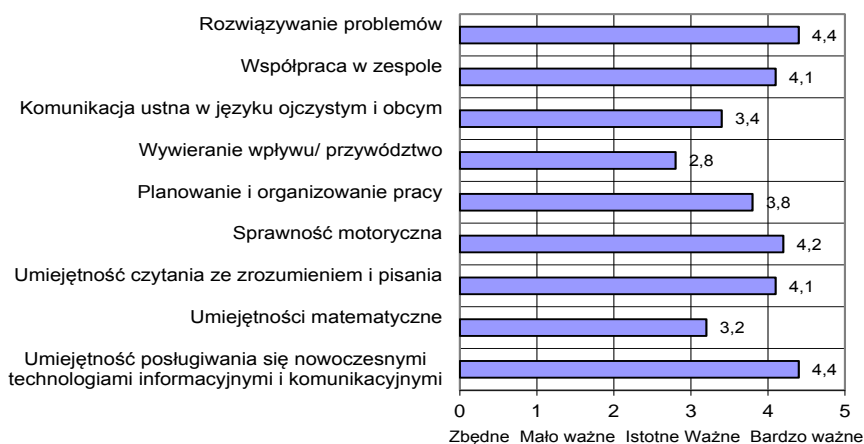
⁴ Na podstawie: *Opracowanie opisów standardów...*, op. cit., s. 46.

a wartość wskaźnika ważności kreśli profil tych kompetencji dla zawodu w krajach partnerskich (tab. 4). Profil kompetencji kluczowych dla każdego kraju oddzielnie (zgodnie z opinią pracodawców), przedstawiono na wykresach 1–3.

Tabela 4. Stopień ważności kompetencji kluczowych istotnych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych, zgodnie z opinią pracodawców

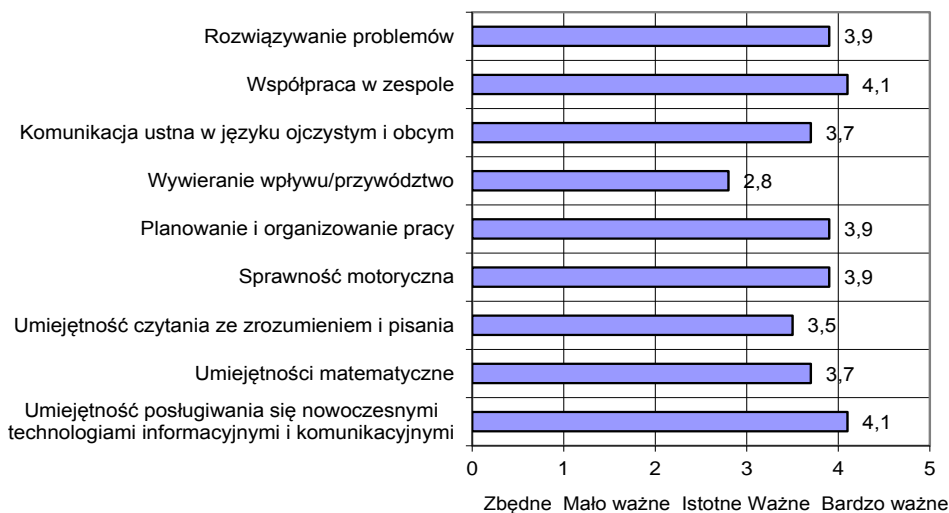
Lp.	Kompetencje kluczowe	Polska	Niemcy	Portugalia
		Wskaźnik ważności		
1	Rozwiązywanie problemów	4,4	3,9	3,6
2	Współpraca w zespole	4,1	4,1	3,8
3	Komunikacja ustna w języku ojczystym i obcym	3,4	3,7	3,4
4	Wywieranie wpływu/ przywództwo	2,8	2,8	3,1
5	Planowanie i organizowanie pracy	3,8	3,9	3,5
6	Sprawność motoryczna	4,2	3,9	3,6
7	Umiejętność czytania ze zrozumieniem i pisania	4,1	3,5	2,8
8	Umiejętności matematyczne	3,2	3,7	2,5
9	Umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjnymi i komunikacyjnymi	4,4	4,1	3,2

Źródło: opracowanie własne.

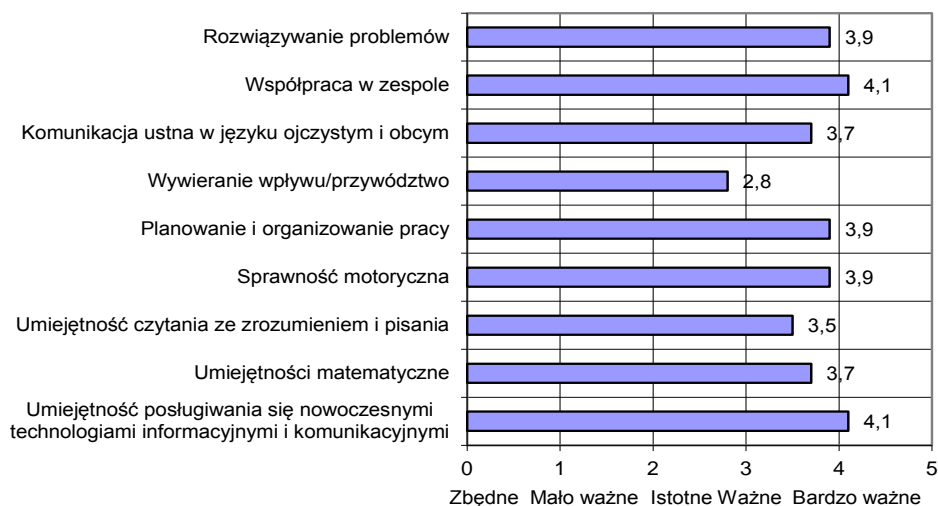
Wykres 1. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych – Polska

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 2. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych – Niemcy

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 3. Profil kompetencji kluczowych dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych – Portugalia

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie. Studium porównawcze kompetencji zawodowych, personalnych i społecznych oraz kluczowych wykonano na podstawie badań przeprowadzonych wśród przedstawicieli pracodawców zatrudniających mechaników pojazdów samo-

chodowych w Polsce, Niemczech i Portugalii. Analiza wykazała zarówno zbieżność w opiniach pracodawców, jak i różnice w ocenie istotności kompetencji pracowników zatrudnianych na typowych stanowiskach pracy w ww. zawodach.

Spójność/rozbieżność opinii w oczekiwanych przez pracodawców, z każdego kraju partnerskiego, kompetencji zawodowych wynika z ich doświadczeń w zatrudnianiu pracowników, wielkości firmy, różnego stopnia specjalizacji branżowej, popytu na produkt/usługę czy też innowacyjności firmy. Są one uwarunkowane specyfiką lokalnego, regionalnego lub krajowego rynku pracy, stopniem rozwoju technologicznego w danym kraju. Rozbieżności w oczekiwaniach pracodawców wynikać mogą także z posługiwania się, w każdym z krajów partnerskich, różnym sposobem opisu kompetencji zawodowych.

Mało istotne umiejętności stosowania przepisów ruchu drogowego i kierowania pojazdami, wg pracodawców polskich i portugalskich, wynikają jak sądzę z faktu, że większość przedsiębiorców z tych krajów nie wprowadziło do zakresu swoich usług tzw. doprowadzenia pojazdu samochodowego klienta do serwisu i odprowadzenia go po wykonanej usłudze. Badani pracodawcy z Polski i Portugalii uważają, że umiejętności zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej są także mało istotne. Opinie takie wynikają z faktu, że pracodawcy patrzą przez pryzmat kompetencji własnych pracowników a nie absolwentów szkół zawodowych/pracowników, którzy mogą prowadzić własną działalność gospodarczą.

Wiedza dotycząca zasad i przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej, ergonomii, ochrony środowiska w zakresie wykonywania zadań zawodowych mechanika pojazdów samochodowych (nieprzedstawiona w artykule), zdaniem pracodawców portugalskich jest ważna, natomiast stosowanie tych zasad i przepisów ocenili oni jako mało istotne. Pracownicy portugalscy wykonują zadania zawodowe pod kierunkiem i nadzorem przełożonego i dlatego nie są bezpośrednio odpowiedzialni za jakość wykonywanych zadań czy też sporządzenie zlecenia serwisowego i kosztorysu diagnostyki i naprawy pojazdu samochodowego, stąd być może niski wskaźnik ważności umiejętności.

Analiza porównawcza daje ogólny obraz istotności, oczekiwanych przez pracodawców w poszczególnych krajach, kompetencji zawodowych mechanika pojazdów samochodowych. Może być podstawą do dalszych badań zapotrzebowania pracodawców na pracowników o konkretnych kompetencjach, informacją dla ekspertów edukacji zawodowej formalnej i pozaformalnej do oceny/modernizacji programu nauczania czy szkolenia zawodowego.

Bibliografia

1. Catálogo Nacional de Qualificações, dostęp online (04.2016): www.catalogo.anqep.gov.pt.
2. Classificação Nacional das Profissões de Cabo Verde, Instituto do Emprego e Formação Profissional (IEFP), dostęp online (04.2016): http://www.iefp.cv/files/Classificacao_Nacional_das_Profisses_CV_1P_2011.pdf.
3. Data sheet of Motor vehicle mechatronics technician, Federal Institute for Vocational Education and Training, Bonn 11.01.2016.
4. Education and Training 2020 Work Programme (Edukacja i Szkolenia 2020).

5. Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Komisja Europejska, Bruksela, 3.3.2010 KOM(2010).
6. FDZ Methodenreport – the German Classification of Occupations 2010 – structure, coding and conversion table, Centre of the Federal Employment Agency, Nuernberg 2013.
7. http://eid.edu.pl/_upload/file/2013_10/ibe-raport-PIAAC-2013.pdf.
8. Informator o egzaminie potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych (723103). Centralna Komisja Egzaminacyjna, Warszawa 2012, dostęp online: http://archiwum.cke.edu.pl/images/stories/0000000000000002012_informatory/informator_z038_723103_mps_popr2.pdf.
9. Sobocki M.: *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Impuls, Kraków 2004.
10. Maszke A.W.: *Metodologiczne podstawy badań pedagogicznych*, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów 2004.
11. Opracowanie opisów standardów kompetencji zawodowych. Projekt B2.2. Rozwijanie zbioru krajowych standardów kompetencji zawodowych wymaganych przez pracodawców. Materiały szkoleniowe – instruktażowe. Wybór i opracowanie H. Bednarczyk, D. Koprowska, I. Woźniak, T. Kupidura, ITeE – PIB w Radomiu. Na prawach rękopisu, 2013 r.
12. Program nauczania dla zawodu mechanik pojazdów samochodowych, 723103 o strukturze przedmiotowej, typ szkoły: zasadnicza szkoła zawodowa, rodzaj programu: liniowy, KOWEziU, Warszawa 2012.
13. Required competences for the typical jobs in professions electricians, car mechanics, transVETjob, Associação Intercultural Amigos da Mobilidade, Barcelos 2016.
14. Requirements regarding professional competence for characteristic workplaces in the field of car mechanic (passenger cars) and electrician (energy and building service), transVETjob, Handwerkskammer Erfurt 2016.
15. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach (Dz. U. z 2012 r. poz. 184).
16. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania. Dz. U. dnia 28 sierpnia 2014 r. Poz. 1145.
17. Rynko M. (red.): *Umiejętności Polaków – wyniki Międzynarodowego Badania Kompetencji Osób Dorosłych (PIAAC)*, IBE, Warszawa 2013.
18. Standard egzaminacyjny – czeladnik w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych, Związek Rzemiosła Polskiego, Warszawa, dostęp online: <http://www.zrp.pl/Dzia%C5%82alno%C5%9B%C4%87ZRP/O%C5%9Bwiatazawodowa/Egzmnny/Standardyegzaminacyjne/Wykazstandard%C3%B3wz egzaminacyjnych/tabid/288/language/pl-PL/Default.aspx>.
19. Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju, Europejska Komisja Gospodarcza ONZ, Warszawa 2008.
20. Strategia Umiejętności OECD (OECD Skills Strategy), Better Skills. Better Jobs. Better Lives (OECD, 2012).
21. Wymagane kompetencje zawodowe na typowych stanowiskach pracy w zawodach elektryk i mechanik pojazdów samochodowych, transVETjob, Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Ostrołęce, Instytut Technologii i Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy w Radomiu, Agencja Rozwoju Regionalnego Spółka z o.o. w Ostrołęce, Ostrołęka 2016.
22. Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 roku w sprawie ustanowienia Europejskiej Ramy Kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie.
23. Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym, ECVET – 2009/C 155/02.

mgr Iwona KACAK

Instytut Technologii Eksploatacji – Państwowy Instytut Badawczy, Radom
iwona.kacak@itee.radom.pl